

ضربه به سر و عوارض آن

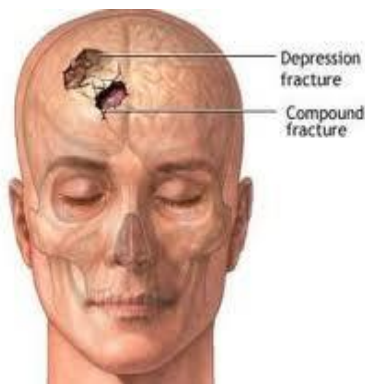

انستیتو ملی علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران

اگر بیماری بدنبال ضربه به سر دچار افت شدید هوشیاری شد، چه بیمار هوشیاریش را مجدد بدست آورد و یا در همان وضعیت ماند باید به **خونریزی مغزی** شک کرد. علائم بسیاری همچون تشنج، سردرد، فراموشی و استفراغ میتوانند از نشانه های این عارضه باشند. بسیاری از بیماران با این علائم هیچ خونریزی را تجربه نمیکنند اما در اورژانس باید به بدترین ها شک کرد. عده ای از بیماران علیرغم اینکه در بررسی مغز با سی تی اسکن یافته ای ندارند اما دچار افت هوشیاری هستند. **کشیدگی اعصاب مغزی** علت این یافته میباشد. این بیماران ممکن بدون عارضه ای بهبود یابند. عده ای از آنها دچار عوارض شدید شده و حتی به زندگی نباتی (داشتن عملکرد طبیعی در قلب و تنفس اما فاقد عملکرد مغزی) برسند. عده ای از بیماران دچار **تکان مغزی** میشوند. این گروه ممکن است اختلال در حافظه و یا هوشیاری را تجربه کنند اما علائمشان بهبود میابد ضمن آنکه سی تی اسکن طبیعی دارند. تصور میشود که بدنبال ضربه به سر لحظه ای عملکرد مغز آنها متوقف شده و مجدداً برقرار شده است.

تشنج از دیگر عوارض ضربه به سر است. عده ای از پزشکان برای کنترل و پیشگیری از آن مبادرت به تجویز داروهای ضد تشنج میکنند. اگر بیمار بدنبال ضربه دچار ضایعه ای در مغز شده باشد که بتواند کانونی برای بروز تشنج باشد این داروها ممکن برای پیشگیری تا آخر عمر ادامه یابند.

شکستگی جمجمه گاهی تنها عارضه ناشی از ضربه باشد. زمان لازم برای جوش خوردن استخوان جمجمه بسته به سن بیمار از 3 ماه تا 3 سال

متغیر است. **عفونت** از عوارضی است که میتواند زخم سر، استخوان زیرین زخم و حتی مغز را گرفتار کند. بیمارانی با خونریزی از بینی، کبودی دور چشمها و یا در پشت گوشها مستعد شکستگی قاعده جمجمه هستند. برای رویت شکستگی از سی تی اسکن بهره میگیریم. این بیماران ممکن است دچار علائمی همچون تب، سفتی گردن و سردرد شوند. این بیماران باید سریعاً به اورژانس منتقل شوند و بررسی از نظر بروز عفونت در آنها صورت بگیرد. تورم، قرمزی و خروج چرک از زخم و یا درد شدید در لمس از نشانه های عفونت زخم و یا استخوان زیرین زخم است. این بیماران نیز باید به مراکز

درمانی انتقال داده شوند. عده ای از مصدومین با اینکه مدتی از ترخیص آنها از بیمارستان میگذرد با اینحال علائمی همچون تهوع، بی حوصلگی، اختلال در خواب و حافظه، پرخاشگری و حتی افسردگی از نشانه های رایج در این بیماران است. معمولاً تا 90٪ بیماران در طی یکسال بهبود

می یابند. در هر صورت وجود این علائم نیاز به پیگیری سرپایی توسط متخصص مغز و اعصاب را ضروری میکند. پس از ترخیص، پزشکان علائمی را برای بیمار و همراهان توضیح میدهند که بنام **علائم هشدار** گفته میشوند. این علائم دال بر احتمال بروز آسیبی در مغز بیمار است. بمحض برخورد با این علائم سریعاً باید بیمار به اورژانس برگردانده شود.

علائم هشدار شامل: تشنج، استفراغ، خواب آلودگی (بصورتی که نتوان براحتهی بیمار را بیدار نمود)، نقص در حرکت یا درک حس در بخشی از بدن، سردرد افزایش یابنده و یا پخش شونده.

بیماران ضربه سر چه کسانی هستند؟

سر شایعترین محل وارد آمدن صدمه بوده و ضربه به سر شایعترین علت بستری و شایعترین علت مرگ و میر (50-40 درصد) این گونه بیماران می باشد.

شایعترین نوع صدمات را تصادفات رانندگی (خصوصاً موتورسواری) و سقوط از ارتفاعات تشکیل میدهد. همچنین تعداد زیادی که جان سالم بدر میبرند دچار عوارض ماندگار عصبی میشوند که با شناخت نوع ضایعات احتمالی و نیز برخورد صحیح و سریع با آنها می توان این عوارض را بطور چشمگیری کاهش داد.

56 درصد موارد مرگ و میر حاصل از ضربه به سر در اثر ضایعات موضعی و 44 درصد موارد دیگر در اثر ضایعات منتشره مغزی است. صدمات نافذ ناشی از وسایل تیز و یرنده نظیر چوب، چاقو، چنگک و یا پرتابه های سلاحهای گرم نظیر تفنگ و نارنجک بوجود می آید.

صدمات سر به سه دسته تقسیم میشوند:

1- آسیب پوست سر

2- شکستگی جمجمه

3- صدمات نسوج مغز

بیمار و مراجعه کننده گرمی در صورت بروز هر یک از علائم زیر مجدداً به اورژانس سوانح مراجعه نمایید:

1- استفراغ 2- سرگیجه شدید 3- اختلال هوشیاری 4- تشنج 5- سردرد 6- تنگی نفس 7- تاری دید و ضعف بینایی 8- ادامه خونریزی یا ترشح خونابه ای 9- درد شدید هنگام راه رفتن 10- افزایش قابل توجه ضربان قلب و تنفس 11- فراموشی 12- عدم تعادل 13- تب

مراقبتهای لازم برای بیماران ضربه سر در منزل: 1- داشتن استراحت لازم و کافی در منزل بر اساس دستور پزشک معالج. 2- هنگام

استراحت در منزل بهتر است زاویه سر و بدن با سطح افق 30 درجه باشد. 3- در چند روز اول از مصرف غذاهای سنگین پرهیز شود. 4- داروهای خود را به صورت منظم و در ساعت مقرر مصرف نمائید. 5- از انجام ورزشهای سنگین و فعالیتهایی که احتمال ضربه به سر را افزایش میدهد به مدت دو هفته پرهیز نمائید. 6- در صورت نیاز به مصرف طولانی مدت دارو قبل از اتمام داروها به پزشک معالج مراجعه نمائید.

مرکز آموزشی درمانی شهید محمدی بندرعباس